

Bu gün biz 31 il əvvəlki biz deyilik

Böyük zəfər ölkəmizi də, insanlarımızı da dəyişmişdir

Xocalı faciəsindən 31 il keçir. Zaman çox şeyi insan yaddaşından silir. Siz istəməzsiniz də, istəməsəniz də baş verənləri unudursunuz. Vaxt ötdükcə hadisələr "preslənir" və ən vacib məqamların qısa məzmununu xatırlayrsınız. Amma bu, Xocalı faciəsinə aid deyil. Ümumiyyətlə, yaşadığın istənilən ağır faciəni unutmaq olmur. Yaralar qaysaqlanır, amma çarıqlar qalır, daim gözünün qarşısında olur.

Vətənlə, torpaqla bağlı istənilən itki, dörd harada olursa-olsun səni haraylayır, çağırır. Onun arxasınca getməkdən savayı yolun qalmır. Ağdama digər rayonlardan və hətta Naxçıvandan gələnlər olurdu. Biz də hamı kimi Xocalı faciəsindən bir qədər sonra Ağdama yola düşdük. Şəhərin sinəsinə müdhiş bir ağırlıq çökmüşdü. Deyəsən, yaz qədəmlərini açmışdı, amma ağacların yarpaqladığı yadımda deyil. Ağır dərdin altında sıxılarda hər şeyi ağ-qara rəngdə görürsən. Binalar, yollar, təbiət də ağ-qara rəngə bələnir və yaddaşına da elə çökdür. Xatirələrin də bu rəngdə olur.

Şəhərin mərkəzində Allahverdinin, özünü müdafiə dəstələrindən birinin komandirinin ardına düşüb gəzənlərin sayı-hesabı yox idi. Oğlunu, qızını, həyat yoldaşını və valideynlərini itirən insanlar ondan kömək umurdular. Sadəcə ölümlərini alıb torpağa tapşırmaq istəyirdilər. İki min ildən yuxarı bəşər tarixində bütün müharibələrdən sonra döyüşən tərəflər ölənləri daşımaq üçün qarşı tərəfə imkan verib. İstəməzsiniz bu barədə Homerin dastanlarından oxuya bilərsiniz. Amma erməni faşistləri - Xocalı qatilləri qətlə yetirdikləri, öldürdükleri insanların meyitlərindən də pul qazanmaq istəyirdilər. Meyitləri qənimət kimi saxlayırdılar.

Yaxşı yadımdadır. Allahverdinin dövrəyə alan adamlar deyirdilər ki, nə istəyirlər verək, ölümlərini götürüb torpağa tapşıraq. Allahverdi uca səslə:

- Ay camaat, bir gözləyin, dörd tək sizin deyil, hamının dərdir. Benzin vermək istəyirsiniz, sizin verdiyiniz benzini alıb, cəsədlərinizi verəcəklər, elə o benzində də üstünüzə gələcəklər. Olmaz elə şey. Gözləyin, başımıza bir çarə qılaq.

Ağdamda erməni əsirləri var idi. Allahverdigili danışıqlarda onları dəyişdirməyə razı saldılar, amma deyəsən bu işlərə jurnalist qoşmağın heç marağında deyildilər. Biz artıq iki gün idi ki, onunla görüşürdük, aramızda ünsiyyət yaranmışdı. Bəlkə buna görə də bizə əsirlərin dəyişdirilməsində iştirak etməyə icazə verdi.

Ağdamda Xalq Cəbhəsinin rayon təşkilatının həyatına erməni əsirlərini çıxartdılar. Hamısı sakit idi, baxan kimi bilirdi ki, təpik altına salınmayıblar, ac deyillər, yeməkləri vaxtında verilib. Acından yıxılan, ayaq üstə dura bilməyən yox idi.

Allahverdi ermənilərlə bir neçə saat danışıqlar apardı, nələrisə dəqiqləşdirirdilər. Soruşdum ki, ermənilərin içinə gedirik, bizi qoruyan olacaqmı, qarantımız kimdir? Cavab verdi ki, tapşırımsam, əgər ermənilər bir zibil qaynatsalar, bizi özümüzünkülər elə dənələyəcək, yeri-göyü elə dağıdacaq ki, iynə ucu qədər tikəmiz də ermənilərin əlinə keçməyəcək. Anladım ki, bu, müharibənin od-alovunda bişən adamın ya zarafatdır, ya da bizi sınaması. Baş verən faciənin ağırlığı elə müdhiş idi ki,

onun fonunda sənin sağ qalmağın, ya da ölməyin elə də böyük fərq etmirdi.

Biz azdan maşınlara oturmağa yola çıxdıq. Bir neçə kilometr gedəndən sonra dayandıq. Artıq keçmiş Əsgəranın ərazisində idik.

Ermənilər də azərbaycanlı əsirləri maşında gətirmişdilər. Üzbüzü dayandıq, Allahverdi onlarla salamlaşdı, sonra əmr verdi ki, əsirləri düşürsünlər. Erməni əsirləri bizim maşından yerə endilər. Bizim əsirlər ermənilərin maşından yerə düşəndə isə dəhşətə gəldik. O qədər adamın içində yalnız bircə nəfər bir az normal görünürdü. Allahverdi dedi ki, bu nə məsələdirsə, şəxsən özü araşdıracaq. Amma digər əsirlərin ayaq üstə durmağa belə halı yox idi. Hamısı ucdantutma əzab çəkən, işgəncə verilən adamlar idi. Eləsi də var idi ki, heç yeriməyə təqəti qalmamışdı. Bizim uşaqlar onlardan bir neçəsini kürəyinə alıb bəri gətirdilər. Çöp kimi arıqlamışdılar, danışmağa təqətləri yox idi, ölüm düşərgəsinin məhbuslarına bənzəyirdilər.

Ermənilər isə harın-harın qımışır, özlərini pəhrəman və yenilməz kimi aparırdılar.

30 il əvvəl xatirələri bu gün də bizi sarıdır. Tanrının qismətimizə yazdığı uzun illərin zirvəsindən Vətənin keçmişinə boylananda anlayırsan ki, sən də bütün baş verən faciəvi hadisələrin canlı şahidlərindən birsən. Yaşadıkların və gördüklərin sənə də imkan verir ki, özünü Azərbaycan adlı dövlətin kiçik bir zərrəsi hiss edəsən. 30 il ərzində şəhərləri və kəndləri erməni işğalına və əhalisi soyqırımına məruz qalan əzabkeş bir xalqın möhtəşəm qələbəsinin və dirçəlişinin sayəsində xalqımızın xarəbazarlıqlardan necə ucalmasının şahidisin.

İlham Əliyev bir inadkar sərkərdə qətiyyəti ilə 30 illik işğal 44 günə möhtəşəm qələbə ilə yekunlaşdırdı. Bizə imkan verdi ki, müqəddəs qələbənin tamamını dadaq. Onun beynəlxalq aləmdəki misilsiz diplomatik "döyüşləri" erməni işğalçıların bütün tərəfdarlarını məğlub etdi. Ali Baş Komandanımızın döyüş bölgəsində qətiyyətli sərkərdə kimi apardığı hər döyüşləri bütün dünyanı heyran qoydu. Planetin ən güclü orduları belə etiraf etdilər ki, İlham Əliyev apardığı müharibə yenilikləri və unukallığı ilə bütün dünyaya dərs verdi. Və hamı etiraf etdi ki, Azərbaycan sərkərdəsinin, Ali Baş Komandanın sərgilədiyi savaşa sistemləri bu günədək dünyada tətbiq olunmamış yeni savaşa idi.

Xocalı faciəsi baş verəndən sonra uzun illər başımızı qaldırıb bir-birimizin gözünün içinə baxanda əzab çəkirdik. Elə gəzirdik, elə dolanırdıq ki, sanki bədənimizin və ruhumuzun tən yarısı torpağın altındadır. Belə yaşamaq ağır idi - mümkün deyildi. Bu gün sözün bütün mənalarında qalibik. Ölümün üstünə sığıyan, Azərbaycan bayrağının ağuşunda şəhidlik zirvəsinə ucalan igidlərimizin ruhu önündə baş əyirik, onların məzarları önündə diz çökürük, bizi qalib etdikləri üçün. Dünyada elə bir döyüş, müharibə olmayıb ki, əsgərlər döyüşə Azərbaycan Ordusunun şahinləri kimi rəqslə getsinlər. Bizim igidlərimiz bunu da bacardılar! Qollarını açıb düşmənin üstünə rəqslə sığıdılar, ölümü təbəssümlə qəbul etdilər. İndi biz 30 il əvvəlki biz deyilik!

Bahadır İMANQULİYEV,
"Azərbaycan"